

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З АВІАЦІЙНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті розглянуто проблеми застосування сучасних педагогічних технологій під час підготовки майбутніх компетентних фахівців спеціальності «Організація авіаційних перевезень» авіатранспортної галузі.

Ключові слова: технологія, педагогічна технологія, новітні технології навчання.

В статье рассматриваются проблемы применения современных педагогических технологий при подготовке будущих компетентных специалистов специальности «Организация авиационных перевозок» авиатранспортной отрасли.

Ключевые слова: технология, педагогическая технология, новейшие технологии обучения.

This article is deals with a problems of use modern technologies for preparation of future competent specialists of speciality «Organization of air transportations» of air industry.

Key words: technology, educational technology, advanced learning technologies.

Ідея професійної освіти в сучасних умовах може бути реалізованою, якщо загальноосвітня і вища школа зможуть ефективно розв'язувати проблеми передавання накопиченого досвіду молодому поколінню: навчити методів роботи з інформацією, методів створення нових знань і передовсім – методів підтримання необхідного рівня знань. Та все ж отримати необхідний рівень знань у сучасному світі неможливо без новітніх технологій навчання.

Освіта – основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. Мета освіти – усебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства

кваліфікованими фахівцями. Освіта в Україні ґрунтується на засадах гуманізму, демократії, національної свідомості, взаємоповаги між націями і народами [3, с. 4].

Закон «Про вищу освіту» спрямований на врегулювання суспільних відносин у галузі навчання, виховання, професійної підготовки громадян України. Він установлює правові, організаційні, фінансові та ін. засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства і держави у кваліфікованих фахівцях [4, с. 3].

Сучасний підхід до викладання професійних знань втілюється в побудові його на технологічній основі. Технологія – від грецьких слів *techno* (мистецтво, ремесло, наука) та *logos* (поняття вчення). Сучасні технології у професійній освіті розглядаються як засіб, за допомогою якого може бути реалізованою нова освітня парадигма. Технологічний процес в освіті передбачає певну послідовність етапів навчання з використанням новітніх засобів і умов вивчення дисциплін обраного фаху. У загальному вигляді технологія навчання – це упорядкована система, яка визначає як і яким чином навчальна мета втілюється в процес формування компетентності майбутнього фахівця.

Поняття «педагогічна технологія» почало застосовуватися з 20-х років ХХ ст., висвітлюється у працях А. Ухтомського, С. Шацького, В. Бехтерева, І. Павлова та інших. В окреслений період це поняття висвітлювалося по-різному. З одного боку, це сукупність прийомів та засобів, які спрямовані на чітку організацію навчальних занять, з іншого, – це уміння оперувати навчальним та лабораторним обладнанням, застосовувати наочні посібники, плакати, стенди, макети тощо. У подальшому поняття «педагогічні технології» досліджували В. Беспалько, В. Бухвалов, Б. Горячов, В. Гузєєв, Т. Ільїна, М. Кларін, А. Кушнір, І. Лернер, В. Монахов, Т. Назарова, Л. Прессман, В. Паламарчук, О. Пехота та ін. У зарубіжній педагогічній теорії та практиці проблеми «педагогічних технологій» представлено в дослідженнях таких учених, як С. Ведемейер, Г. Веллінгтон, М. Вульман, М. Кларк, П. Мітчел, Ф. Персиваль, С. Сполдінг, Р. Томас та ін.

На сучасному етапі «педагогічна технологія» розглядається як наука, яка досліджує оптимальні шляхи навчання, а також як система засобів, методів, які застосовують у навчанні.

Мета статті – проаналізувати проблему застосування новітніх технологій під час професійної підготовки майбутніх фахівців авіатранспортної галузі.

Підготувати кваліфікованого, компетентного фахівця з авіаційних перевезень на сучасному етапі інформаційного перевантаження вже неможливо без застосування новітніх технологій навчання. Новітні принципи професійної освіти полягають у постійному пошуку методів, співзвучних часу: засобів та прийомів, які так організують навчання майбутнього фахівця в галузі авіатранспортних перевезень, що в подальшому він зможе спокійно, кваліфіковано та компетентно будувати свою професійну діяльність у будь-якій сфері, бути вільною, високоінтелектуальною особистістю. Цей складний процес у ВНЗ II рівня акредитації неможливо реалізувати традиційними формами навчання. Проблема полягає в тому, що обсяг інформації все збільшується, кожен педагог намагається надати максимум інформації, а кількість навчальних годин не змінюється. Це зумовлює ситуацію, коли навчальні програми перевантажені, охопити весь матеріал стає неможливо і у майбутніх фахівців авіаційних перевезень поступово зменшується інтерес спочатку до окремих навчальних дисциплін, а потім і до обраного фаху загалом. Частково у ВНЗ II рівня акредитації цю проблему розв'язують технічні засоби навчання, а саме аудіо- та відеоапаратура, комп'ютерні класи, мультимедійні комплекси. Інформаційну напругу можна зменшити, але це лише тимчасове розв'язання проблеми. В авіації надзвичайно стрімко змінюються як авіаційна техніка загалом, так і методи та засоби обслуговування пасажирів. Завдяки швидкості, зручності та комфорту авіаційні перевезення виходять на пріоритетні позиції у сфері транспорту. Тому навчальні програми також стрімко змінюються задля того, щоб майбутні фахівці авіаційних перевезень не відставали від новітніх технологій обслуговування пасажирів і вантажів, знали і вміли використовувати найновітнішу авіаційну техніку, вільно орієнтувалися в економічних питаннях і були готовими достойно реалізуватися на сучасному ринку праці. Оскільки авіаційні перевезення стають все більше міжнародними, то знання основних іноземних технологій обслуговування пасажирів та вантажів і технічних характеристик іноземної авіаційної техніки – набуває актуальності.

Під час професійної підготовки майбутніх фахівців авіатранспортних перевезень гостро постає питання оволодіння однією або кількома іноземними мовами.

Розв'язанню цієї та інших проблем деякою мірою сприятиме багаторівнева диференціація знань та умінь, яка забезпечить базову підготовку, створення сприятливих умов тим, хто активно оволодіває навчальними дисциплінами (іноземна мова, вища математика, теорія ймовірності, математична статистика, економіка, менеджмент, маркетинг та ін.), розуміє роль знань у подальшій професійній перспективі. Така диференціація, певним чином, допоможе і тим, хто легко опанує окремі навчальні дисципліни (наприклад, дисципліни гуманітарного, соціально-економічного або природничонаукового циклу), і тим, кому цей процес дається важко. Щоб така система працювала ефективно, розподіл рівня знань необхідно здійснити на початку навчання, коли вчорашні абітурієнти виконують тестові завдання з навчальних дисциплін, тоді на підставі аналізу виконаних тестів визначаються як загальний рівень знань кожного індивідууму, так і їхні слабкі місця. На базі Криворізького коледжу Національного авіаційного університету всередині навчальної групи створюються підгрупи одного рівня знань. Кожній такій підгрупі надається навчальна інформація, доступна їх рівню сприйняття та засвоєння, оскільки фіксовано випадки, коли абітурієнти мають знання і готові до подальшого вивчення одних навчальних дисциплін і, водночас – з інших дисциплін їм потрібна дієва допомога.

Останнім часом все частіше ставиться акцент на тому, що професійна підготовка майбутніх фахівців авіаційних перевезень повинна перейти від загальноосвітньої до індивідуально-орієнтованої. Традиційні методи навчання не завжди надають змогу широкого застосування індивідуально-орієнтованої підготовки. Новітні технології підготовки фахівців дозволяють не тільки більш продуктивно використовувати засоби і методи індивідуалізації навчання, але й розвивати здатність творчо мислити, більш вільно спілкуватися, пропонувати свої нетрадиційні способи розв'язання деяких професійних проблем. Однак застосування новітніх технологій навчання вимагає перебудови взаємовідносин між викладачем і майбутнім фахівцем. Реально постає проблема заміни «авторитарної педагогіки» на педагогічну співпрацю, як творчу активність особистості, яка спрямовується на індивідуа-

льну роботу, винахідництво, створення систем знань із кожної навчальної дисципліни, вміння відокремлювати основне від другорядного. За такої співпраці реалізується принцип рівноправності всіх методів навчання. У цій схемі педагог виступає не як лектор, а як науковий консультант, який допомагає у пошуку розв'язання певної проблеми. Широке застосування комп'ютерної техніки, мультимедійних комплексів, аудіо- та відеоапаратури дозволяє скоротити час на пошуки найбільш прийнятних та правильних варіантів, але це не є універсальною панaceaю усунення всіх проблем. Широкого використання технічних засобів навчання замало, оскільки вони є інструментом, а не методом. Раціональні методи застосування новітніх технологій під час підготовки майбутніх фахівців авіаційних перевезень, кожен педагог обирає сам, спираючись на специфіку навчальної дисципліни, технічні можливості вищого навчального закладу тощо. Проте діють певні етапи організації навчального процесу, які можуть бути рекомендованими для застосування.

На першому етапі вчорашні абітурієнти вчаться систематизувати знання, навички, вміння знаходити у значному обсязі інформації необхідну і корисну, вчаться економити час на розв'язання навчальних завдань тощо.

На другому етапі виконується перехід від ідеї, принципу дії системи, до конструктивного розв'язання; проводиться диференціація за рівнем знань, розширюються межі застосування знань та сфери їх майбутнього використання, вчаться самостійно опрацьовувати матеріал.

На третьому етапі майбутні фахівці авіаційних перевезень спеціалізуються в певних практичних сферах, вчаться виконувати елементарні виробничі операції, накопичують професійні знання, навички та уміння, працюють із технічною літературою, вчаться оформлювати виробничу документацію, здійснюють науковий і творчий пошук, відбувається поступове вирівнювання навчального колективу за рівнем знань.

На четвертому етапі здійснюється спеціалізація обраного фаху, більший акцент робиться на самостійність, проводяться навчальні та виробничі практики; набуті теоретичні знання, навички та вміння реалізуються в деяких навчально-виробничих операціях. Майбутні фахівці авіаційних перевезень ознайомлюються з виробничими процесами в авіатранспортних підприємствах, аеропортах тощо.

На н'ятому етапі майбутній фахівець авіаційних перевезень виконує виробничі операції з обмеженою самостійністю під керівництвом досвідченого наставника. Відтак усуваються недоліки під час вивчення теорії, набуваються майстерність та професійна компетентність, формується певний практичний рівень майбутнього фахівця авіаційних перевезень. Здійснюється активна робота з підготовки та складання державних комплексних іспитів та захисту дипломної роботи.

На всіх етапах викладачі широко використовують усі методи поглиблення знань, умінь та навичок: написання рефератів, наукових робіт, розрахунково-графічних робіт, курсових робіт та проектів, реальне проектування та виготовлення схем, графіків, макетів, стендів тощо. У цьому випадку широко застосовуються технічні засоби навчання для скорочення навчального часу, матеріали, інструменти та обладнання для напрацювання навичок і вмінь під час виконання виробничих процесів.

У науково-педагогічних публікаціях (Ю. Єгорова, І. Косенко, Т. Піскунова) визначено, що проблеми впровадження новітніх технологій у навчальний процес є недостатніми і сьогодні ще не мають науково-методичного забезпечення. Не всі вищі навчальні заклади II рівня акредитації мають достатню базу для застосування новітніх технологій навчання. Гальмується цей процес ще і тому, що запровадження новітніх технологій навчання потребує широкого кола компетентності для оновлення навчальних програм, але не всі педагоги готові до цього. У створенні технологій повинні брати активну участь, окрім педагогів і методистів, психологи, фізіологи, інженерні працівники, необхідно залучати фахівців-практиків виробничої сфери, замовників із ринку праці авіатранспортних послуг.

У свою чергу, педагоги повинні активно і творчо розробляти для навчальних дисциплін нові програми, у яких широке застосування повинні мати новітні технології. У якості перехідного стану можна запропонувати поступовий перехід від традиційних форм до новітніх технологій, уміло поєднуючи їх, використовуючи гнучкі прийоми для розширення можливостей особистісно-зорієнтованого навчання. Такий перехід необхідний ще й тому, що новітні технології навчання кардинально змінюють увесь процес підготовки майбутніх фахівців авіаційних перевезень, їхнє психологічне сприйняття

знань, формування нових способів мислення, аналізу інформації. Проте не всі студенти, які навчаються за традиційними формами, можуть достатньо легко перейти на нові форми навчання із застосуванням новітніх технологій. Це, у першу чергу, стосується випускників сільських шкіл, де викладання навчальних дисциплін часто знаходиться не на належному рівні, матеріально-технічне оснащення застаріле, спостерігається нестача висококваліфікованих компетентних вчителів з окремих навчальних дисциплін, школярі часто відволікаються на різні роботи, не пов'язані з навчанням. Аналогічні проблеми є у школах невеликих міст, селищ, де навчаються національні меншини за своїми програмами тощо. Складно і тим студентам, які навчалися у спеціалізованих школах чи класах, а потім із різних причин вступають у вищий навчальний заклад іншого напрямку.

Проблемою є і перепідготовка викладачів, яким не завжди надається змога пройти навчання з підвищення кваліфікації у провідних профільних ВНЗ. Окрім цього, створення нових навчальних програм із широким застосуванням новітніх технологій вимагає великої копіїткої праці, глибокого та всебічного аналізу досягнень і недоліків як власного досвіду, так і досвіду інших педагогів-новаторів. Із зазначеної вище тематики є велика кількість публікацій на web-сайтах, у наукових виданнях, науково-методичних збірниках, але не завжди можна детально висвітлити ту чи іншу проблему в невеликій за обсягом статті.

Нагальною є також проблема, яку так чи інакше необхідно буде розв'язати в контексті новітніх методів навчання. Справа в тому, що, викладаючи матеріал з конкретної навчальної дисципліни, педагог працює в умовах достатньо суворих вимог навчального плану та навчальної програми. Працюючи в напрямку впровадження новітніх методів навчання перед викладачем обов'язково постає питання: або експериментувати, порушуючи звичний хід програми, або нічого не змінювати, щоб не ускладнювати собі життя. Тому, мабуть, настав час, коли таким викладачам професійно-практичних дисциплін необхідно дати певну свободу дій, методичну допомогу та підтримку колег, керівників вищого навчального закладу.

Також необхідно, щоб роботодавці активно співпрацювали з вищими навчальними закладами, сприяючи розвитку новітніх технологій у навчальному процесі, а майбутні фахівці авіаційних перевезень адекватно сприймали їх застосу-

вання, які будуть активно впливати на їх подальшу професійну діяльність.

Виходячи зі сказаного вище, можна зробити висновок, що впровадження новітніх технологій навчання – це складний тривалий процес, тому для його успішного розв’язання необхідно:

- забезпечити певну свободу вибору дій викладачів та майбутніх фахівців у пошуку та використанні новітніх технологій;

- тактовно керувати процесом розвитку та вдосконалення новітніх технологій, надавати методичну допомогу в розв’язанні складних проблем;

- унести необхідні корективи в навчальні плани та програми;

- матеріально й методично забезпечувати навчальний процес та використовувати технічні засоби навчання;

- використовувати різноманітні шляхи, форми і методи взаємозв’язку роботодавця та вищого навчального закладу;

- морально й матеріально заохочувати педагогічних працівників, які активно впроваджують новітні технології в навчальний процес.

Література

- 1. Вітвицька С.** Основи педагогіки вищої школи : [метод. посіб.] / С. Вітвицька. – К. : Центр навчальної літератури, 2003.
- 2. Егорова Ю.** Мультимедиа как средство повышения эффективности обучения в общеобразовательной школе : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Ю. Егорова. – Чебоксары, 2000.
- 3. Закон України** «Про освіту» №1060-ХІІ, зі змінами від 11 червня 2008 р.
- 4. Закон України** «Про вищу освіту» №2984-ІІІ, зі змінами від 19 січня 2010 р.
- 5. Косенко И.** Изучение мультимедиа в процессе подготовки учителя информатики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / И. Косенко. – М : МПГУ, 1999.
- 6. Пискунова Т.** Методика обучения и использования мультимедиа-систем в курсе информатики средней школы : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Т. Пискунова. – СПб : РГПУ, 1999.